

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

Διδαγμένο κείμενο

Πλάτωνος, Πρωταγόρας 322d – 323c

B1. Η ΣΥΛΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΠΟΡΕΙΑ ΤΟΥ ΠΡΩΤΑΓΟΡΑ

Ο Πρωταγόρας ξεκινά τη συλλογιστική του πορεία με την αποδεικτέα θέση (που θα πρέπει να νοηθεί και ως συμπέρασμα): «ήγούνται πάντες άνθρωποι πάντα άνδρα μετέχειν δικαιοσύνης τε και τῆς ἄλλης πολιτικῆς ἀρετῆς», ενώ τη θέση του αυτή θα τη στηρίξουν ουσιαστικά δυο φράσεις:

α. πάντας δεῖν φάναι εἶναι δικαίους και β. ἀναγκαῖον οὐδένα ὄντιν' οὐχὶ ἀμῶς γέ πως μετέχειν αὐτῆς

Ο συλλογισμός είναι:

α. Στις τέχνες: ἔστω ὅτι κάποιος δεν είναι καλός αυλητής

αν πει το αντίθετο, ὅτι είναι καλός → είναι τρελός

αν πει την αλήθεια, ὅτι δεν είναι καλός → είναι μυαλωμένος

β. Στην ἀρετή (στη δικαιοσύνη): ἔστω ὅτι κάποιος δεν είναι δίκαιος

αν πει το αντίθετο, ὅτι είναι δίκαιος → είναι μυαλωμένος

αν πει την αλήθεια, ὅτι δεν είναι δίκαιος → είναι τρελός

επειδή: πάντας δεῖν φάναι εἶναι δικαίους

γ. αν παριστάνει τον δίκαιο → είναι μυαλωμένος

αν δεν παριστάνει τον δίκαιο → είναι τρελός

επειδή: ἀναγκαῖον οὐδένα ὄντιν' οὐχὶ ἀμῶς γέ πως μετέχειν αὐτῆς

Αν αφαιρέσουμε τα παραδείγματα και κρατήσουμε μόνο τις καθαρές αποδεικτικές σκέψεις του Πρωταγόρα, θα προσέξουμε ὅτι η αποδεικτέα θέση στηρίζεται με δυο αιτιολογήσεις:

α. Η αποδεικτέα θέση

Ὅλοι οι άνθρωποι νομίζουν πως κάθε ἄνδρας ἔχει μερίδιο στην πολιτικὴ ἀρετή

β. Οι αιτιολογήσεις

- **επειδή ὅλοι πρέπει να ισχυρίζονται ὅτι είναι δίκαιοι (πάντας δεῖν φάναι εἶναι δικαίους)**

- επειδή είναι αναγκαίο να έχει ο καθένας μερίδιο σ'αυτή (ἀναγκαῖον οὐδένα ὄντιν' οὐχὶ ἀμῶς γέ πως μετέχειν αὐτῆς)

B2. Όποιος δεν κατέχει τη δικαιοσύνη και την άλλη πολιτική αρετή και παραδέχεται την έλλειψή τους μπροστά στους συμπολίτες του θεωρείται 'τρελός' επειδή η αλήθεια στην προκειμένη περίπτωση μπορεί κατά τον Πρωταγόρα να έχει ολέθριες συνέπειες. Δηλαδή ο πολίτης που δεν διαθέτει πολιτική αρετή κινδυνεύει να υποστεί σοβαρές τιμωρίες από την πόλη: δήμευση περιουσίας, στέρηση πολιτικών δικαιωμάτων ακόμα και εξορία. Στην προκειμένη περίπτωση οι παραπάνω ποινές μπορούν να θεωρηθούν πιο δυσβάσταχτες ακόμα και από το θάνατο στον οποίο αναφέρθηκε συμβολικά ο Δίας μέσα από το μύθο του Προμηθέα. Επιπλέον, είναι σαφές ότι το σοφιστή δεν τον απασχολεί τόσο το γεγονός ότι παροτρύνει τους πολίτες να ψεύδονται όσο το να καταδείξει την αναγκαιότητα συμμετοχής όλων στα κοινά.

B3. Πρωταγόρας: Όταν δίνονται συμβουλές στην εκκλησία του δήμου για πολιτικά ζητήματα παίρνουν το λόγο όλοι οι Αθηναίοι πολίτες επειδή όλοι διαθέτουν την πολιτική αρετή ως ιδιότητα που την απέκτησαν με την παρέμβαση του Δία, όταν αυτός έστειλε τον Ερμή να φέρει στους ανθρώπους αιδώ και δικαιοσύνη. Πρόκειται επομένως για επίκτητη ιδιότητα η οποία είναι διδακτή.

Σωκράτης: Όταν δίνονται συμβουλές στην εκκλησία του δήμου για πολιτικά ζήτημα παίρνουν το λόγο όλοι οι Αθηναίοι πολίτες επειδή διαθέτουν έμφυτη την πολιτική αρετή, καθώς αυτή δεν διδάσκεται αφού όλοι έχουν άποψη για πολιτικά ζήτημα. Ο Σωκράτης θεωρεί πως στα πολιτικά ζητήματα ο καθένας μπορεί να έχει ορθή άποψη χωρίς να έχει αναγκαστικά εκπαιδευτεί πάνω στο θέμα. Αυτό σημαίνει πως μπορούμε να διδάξουμε μία οποιαδήποτε τέχνη, αλλά ποτέ κανείς δεν μπορεί με τη διδασκαλία να κάνει τον άλλο καλύτερο, αγαθότερο ή ικανότερο στην πολιτική αρετή.

B4. α. Σ   β. Λ   γ. Σ   δ. Σ   ε. Λ

B5. α.

ἴωσιν – εισιτήριο

δει - ένδεια

άνέχονται – έξη

είδωσιν –συνείδηση

B5. β.

- Ο επιστήμονας πρέπει να διαθέτει ηθικές αρετές.
- Σου δίνω το λόγο μου.
- Το καλοκαίρι διοργανώνονται από το δήμο προγράμματα δημιουργικής απασχόλησης για παιδιά.

Αδίδακτο κείμενο

Ισοκράτους, Φίλιππος, 26 -27 (εκδ. Teubner)

Γ1. Γιατί όταν ο λόγος στερηθεί και το προσωπικό κύρος του ομιλητή και τη φωνή του και τις ρητορικές αποχρώσεις, μαζί με αυτά και την επικαιρότητα και την ανάγκη να γίνει γρήγορα πράξη και δεν υπάρχει τίποτα που να βοηθάει μαζί και να πείθει μαζί, όταν από όλα αυτά που έχουν ειπωθεί προηγουμένως ο λόγος ερημωθεί και απογυμνωθεί και τον διαβάξει κάποιος χωρίς πειστικότητα και χωρίς κανένα χρωματισμό ακριβώς σαν να κάνει απαρίθμηση, εύλογα νομίζω φαίνεται ασήμαντος σε όσους τον ακούνε. Όλα αυτά βέβαια θα μπορούσαν να βλάψουν και να κάνουν να φαίνεται χειρότερος ο λόγος που σου παρουσιάζω τώρα.

Γ2. α. αναγιγνώσκη: ανάγνωθι
απαριθμῶν: ἀπαριθμοῖεν
τοῖς ἀκούουσιν: ἀκούσεσθαι
μάλιστ': μάλα
φαίνεσθαι: φανῆτε

Γ2. β. «τῶν μὲν προειρημένων ἀπάντων ἔρημος γένηται»: τοῦ μὲν προειρημένου ἅπαντος ἔρημοι γένωνται

Γ3. α.

τῶν μεταβολῶν: αντικείμενο στο ρήμα ἀποστερηθῆ

τῶν προειρημένων: γενική αντικειμενική από το ἔρημος
γυμνός: κατηγορούμενο στο υποκείμενο λόγος από το συνδεδετικό γέννηται
εἰκότως: επιρρηματικός προσδιορισμός του τρόπου
τοῖς ἀκούουσιν: δοτική προσωπική του κρίνοντας προσώπου από το δοκεῖ που είναι προσωπικό, επιθετική μετοχή

Γ3. β. «Ἄπερ καὶ τὸν [...] ἐπιδεικνύμενον μάλιστ' ἂν βλάψει καὶ φαυλότερον φαίνεσθαι ποιήσειεν»:

«Ἄπερ καὶ τὸν [...] ἐπιδεικνύμενον μάλιστ' ἂν βλάψει: κύρια πρόταση
«Ἄπερ: υποκείμενο στα ρήματα ἂν βλάψει καὶ ποιήσειεν (απτική σύνταξη)

τὸν [...] ἐπιδεικνύμενον: αντικείμενο στα ρήματα ἂν βλάψει καὶ ποιήσειεν, υποκείμενο στο απαρέμφατο φαίνεσθαι (ετεροπροσωπία), επιθετική μετοχή

φαυλότερον: κατηγορούμενο στο υποκείμενο τὸν ἐπιδεικνύμενον από το συνδεδετικό φαίνεσθαι.

φαίνεσθαι: απαρέμφατο του σκοπού ἢ του αποτελέσματος από το ἂν ποιήσειεν

ΣΗΜΕΙΩΣΗ: Οι απαντήσεις είναι ενδεικτικές.